

De bank moet de samenleving dienen

De veelgehoorde roep om de ‘zakenbanken’ af te splitsen van de ‘nutsbanken’ is logisch, maar niet zonder meer een werkbare en zeker geen eenvoudige optie, laat Wim Boonstra zien. Bovendien: elke vorm van bankieren is risicovol. Maar er zijn wel degelijk mogelijkheden om onze banken stabiel te maken.

WIM BOONSTRA

In de nasleep van de financiële crisis uit 2007-2008, die als hoogtepunt had de ineenstorting van de zakenbank Lehman Brothers, wordt gezocht naar wegen om het bankwezen stabiel te maken. Een van de veel aangedragen opties betreft de mogelijke splitsing van banken in een ‘nutsdeel’ en een ‘risicodeel’. Ook de in 2009 ingestelde parlementaire commissie-De Wit heeft een aanbeveling gedaan om nutsactiviteiten af te schermen van zakenbankactiviteiten. Op deze wijze wil men bewerkstelligen dat spaargeld dat onder het depositogarantiestelsel valt geen risico loopt als gevolg van de zakenbankactiviteiten van een bank. Met ‘nutsactiviteiten’ wordt dan bedoeld, althans dat is mijn interpretatie, op het bankieren ter ondersteuning van de reële economie. Als de term zakenbank wordt

gebruikt, dan wordt bedoeld op de zogeheten investment banks.

Deze invalshoek is zonder meer het overwegen waard. Lehman Brothers was immers een toonaangevende zakenbank en het was de verwevenheid van deze bank met de rest van het financiële bestel die de crisis werkelijk deed ontsporen. Het isoleren van de naar hun aard risicovolle zakenbankactiviteiten van de ‘gewone’ banken lijkt dan ook een logische en nuttige stap. In dit artikel zal worden getracht daar invulling aan te geven.

Tegelijkertijd passen al meteen twee waarschuwingen. Ten eerste is al het bankieren, ook het nutsbankieren, naar zijn aard risicovol. Veel financiële crises in het verleden vonden hun oorsprong in het nutsbankieren. Denk aan de Amerikaanse savings and loan-crisis uit het begin van de jaren negentig, de crisis rond de Nederlandse hypotheekbanken (beginjaren tachtig) of zelfs de start van de huidige crisis op de Amerikaanse markt voor subprime hypotheeklen. Ten tweede blijkt het op het oog eenvoudige onderscheid tussen nutsbankieren en zakenbankieren in de praktijk niet zo eenvoudig te maken te zijn.

Over de auteur Wim Boonstra is Chief Economist bij de Rabobank Utrecht, en docent Geld- en bankwezen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Dit artikel schrijft hij op persoonlijke titel. Het weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de visie van hetzij de Rabobank, hetzij de vu.

Noten zie pagina 14

WAAROM RISICOVRIJ BANKIEREN
NIET BESTAAT

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: risicovrij bankieren bestaat niet. Het risico van wanbetaling door een debiteur (geldlener) is nu eenmaal inherent aan kredietverlening (debiteurenrisico). Het bij elkaar brengen van de wensen van debiteuren (die zekerheid willen over de beschikbaarheid van hun krediet op de lange termijn) en crediteuren (onder andere spaarders, die direct over hun spaargeld willen kunnen beschikken), leidt tot liquiditeitsrisico's. Tevens staat een bank voortdurend bloot aan renterisico, omdat bijvoorbeeld het rendement op spaargeld is gebaseerd op geld met een korte looptijd, terwijl de rentetypische looptijd van bijvoorbeeld een hypotheek juist erg lang is. Al deze risico's vloeien rechtstreeks voort uit het invullen van de kerntaak van een gewone bank: het ondersteunen van de reële economie met recht-toe-rechtaan kredietverlening. Het beheer van deze risico's vormt de kern van het bankbedrijf.

Deze risico's kunnen fors zijn en kunnen dus leiden tot wezenlijke financiële crises. Veel van de banken die in de recente (euro)crisis met verliezen worden geconfronteerd, lijdende deze verliezen op veilig geacht staatspapier dat zij uit hoofde van hun liquiditeitsbeheer aanhielden. Obligaties die nu als risicovol worden beschouwd kenden onder het toezichtsregime (Basel I) een risicoweging van nul procent. Dat betekende dat er geen eigen vermogen tegenover hoefde te worden aangehouden. Vastgoed-financiering, dat zeer zeker als klantgedreven kan worden aangemerkt, is een van de meest risicovolle vormen van bankieren.

Maar ook als het misgaat met een afgesplitste zakenbank kan de reële economie worden geschaad. Afsplitsing kan namelijk niet voorkomen dat, als zo'n zakenbank in problemen komt, grote ondernemingen, pensioenfondsen, verzekeringsinstellingen en beleggingsfondsen daaronder lijden. Voor de burger betekent dit een bedreiging van de werkgelegenheid, een hogere premie voor zijn verzekering, korting

op zijn pensioen en/of verlies van financiële reserves. Een omvallende zakenbank kan, al is het alleen maar via het vertrouwenskanaal, tot grote schade leiden. Rond de crisis zagen toezicht-houders zich dan ook genoodzaakt om zakenbanken te redden via een geforceerde fusie met een 'gewone' bank of, zoals in ons land, door ze toegang tot het depositogarantiestelsel (DGS) te geven. Die reflex is dus volledig de andere kant op dan de afsplitsing die nu door velen wordt voorgesteld.

Een terugkeer naar een traditionele vorm van bankieren staat ook op gespannen voet met de macro-economische omstandigheden. Zou bijvoorbeeld worden besloten dat nutsbanken zich uitsluitend dienen te beperken tot het aantrekken van spaargelden, het verstrekken van leningen en het afwikkelen van het betalingsverkeer,

Ook als het misgaat bij afgesplitste zakenbanken, kan de reële economie worden geschaad

dan blijkt in ons land al snel dat er onvoldoende spaargeld beschikbaar is. Dat lijkt paradoxaal, gegeven ons nationale spaaroverschot (overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans). Een groot deel van ons spaaroverschot ligt echter vast in contractuele besparingen bij pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Die middelen staan dus niet ter beschikking van banken in de vorm van spaargeld. In ons land zijn de zogeheten vrije besparingen duidelijk geringer dan de uitstaande kredieten. Nederlandse banken hebben daardoor, nog meer dan dat in andere landen het geval is, de kapitaalmarkt nodig om een van hun belangrijkste kernfuncties te kunnen uitoefenen: het financieren van de Nederlandse huishoudens en bedrijven. Afgezien van het feit dat risicovrij bankieren niet bestaat, is het dus nog eens zo dat een nauwe definitie van nutsbankieren in ons land niet mogelijk is.

BUITENLANDSE VOORBEELDEN
VAN SPLITSING

Zowel in de Verenigde Staten als in het Verenigd Koninkrijk zijn initiatieven ontplooid om aan een gewenste splitsing van de nuts- en zakenbankactiviteiten invulling te geven. Beide initiatieven, respectievelijk de zogeheten Volcker Rule (vs) en het Vickers-rapport (vk) beogen via een afsplitsing en/of afscherming van retail- en zakenbankieren een stabielere financieel stelsel te creëren.¹

Bij bestudering van deze rapporten moet in ogenschouw worden genomen dat deze in een andere institutionele context tot stand zijn gekomen dan de onze. De Angelsaksische systemen zijn overwegend 'market-based' — veel financieringen lopen al of niet via securitisaties via de financiële markten. Daardoor zijn er ook grote zakenbanken actief. Het traditionele bankieren is er relatief klein. Continentaal Europa kent daarentegen, net als Japan, meer een 'bank-based' stelsel.

Ook Nederland kent daardoor, anders dan het vk en de vs, geen grote banken met dominante zakenbankactiviteiten. Dat betekent ten eerste dat de uit het zakenbankieren voortvloeiende risico's bij ons relatief gezien sowieso al minder groot zijn, en dat afsplitsing daarvan minder stabiliteitswinst zal opleveren. Ten tweede betekent dit ook dat, mochten banken worden gedwongen hun zakenbankactiviteiten af te stoten en onder te brengen in aparte eenheden, deze eenheden naar alle waarschijnlijkheid te klein zullen zijn om zelfstandig te blijven voortbestaan.

'Vickers'

Het Britse Vickers-rapport voorziet in een ver doorgevoerde ontvlechting van financiële instellingen. Daarbij worden de retailbanken zwaar gekapitaliseerd en vergaand afgeschermd van alle grootzakelijke activiteiten. Deze splitsing heeft grote implicaties, maar deze zijn voor het Britse bankwezen zelf aanmerkelijk kleiner dan dat zij voor Nederlandse banken zouden

zijn. In 'Vickers' wordt expliciet gezocht naar een manier om de Britse retailbanken minder risicovol te maken en tegelijkertijd de concurrentiepositie van Londen als financieel centrum niet te schaden. De afgesplitste zakenbankactiviteiten zijn in het Verenigd Koninkrijk zonder meer grootschalig genoeg om internationaal concurrerend te zijn. Tevens wordt het voor buitenlandse partijen aanmerkelijk moeilijker om in het Verenigd Koninkrijk te bankieren.

Nederland kent, anders dan het vk en de vs geen grote banken met dominante zakenbankactiviteiten

Het Vickers-rapport kent dan ook een protectionistische insteek. Zouden de aanbevelingen van Vickers in ons land onverkort worden nagevolgd, dan ontstaat de situatie dat Nederlandse banken hun (middel)grote zakelijke klanten al snel niet meer zouden kunnen bedienen. De afgesplitste activiteiten, kleinschalig als zij al zijn, zullen hapklare brokjes zijn voor buitenlandse (Angelsaksische) partijen. Het grotere Nederlandse bedrijfsleven zou daarmee vrijwel geheel afhankelijk worden van buitenlandse (zaken)banken voor veel van de dienstverlening. Dat is niet wenselijk. De gebeurtenissen in 2008 hebben juist laten zien dat het, zeker in tijden van crisis, van belang is dat een voldoende groot deel van het bankwezen een nationale oriëntatie heeft.

Voor de Rabobank Groep zou implementatie van het Vickers-rapport in Nederland tot gevolg hebben dat zij verregaand zou desintegreren. De lokale Rabobanken zouden namelijk een groot deel van hun centrale instelling, Rabobank Nederland (inclusief Rabobank International) niet meer mogen garanderen, waarmee hun belangrijkste bron van kapitaalmarktfinanciering zou wegvallen. Het is namelijk Rabobank International dat, gebruikmakend van de kruiselingse garantie (en de hoge rating) van de Rabobank

Groep, de lokale banken in een belangrijk deel van hun financieringsbehoefte voor hun kernbedrijf voorziet. Met de desintegratie van de Rabobank zou ook een belangrijke steunpilaar onder het depositogarantiestelsel wegvallen.

Een ingrijpende opsplitsing van banken naar het model van Vickers zou in ons land al met al leiden tot forse maatschappelijke kosten. Schaalvoordelen en synergie zouden verloren kunnen gaan. Dat betekent verlies van banen, krimp in de kredietverlening, verhoogde afhankelijkheid van het buitenland en verlies aan economische slagkracht.

‘Volcker’

De Amerikaanse Volcker Rule, onderdeel van de Dodd-Frank Act (2010), staat in de traditie van de Glass-Steagall Act uit 1933. In zekere zin kan de Volcker Rule worden gezien als een moderne variant van de Glass-Steagall Act. Anders dan veelal wordt gedacht, betekende de Glass-Steagall Act geen volledige scheiding van retail- en zakenbankieren.

Onder de Glass-Steagall Act was er evenmin een scheiding van retailbanken en zakenbanken

10 Onder de Glass-Steagall Act mochten zakenbanken geen retailproducten aanbieden, noch mochten zij retaildeposito's aantrekken. Omgekeerd was het aan retailbanken daarentegen wel toegestaan om in beperkte mate bepaalde zakenbankactiviteiten aan te bieden, mits deze ten dienste stonden aan het klantbedrijf (de 'reële economie'). De Volcker Rule heeft vooral tot gevolg dat een retailbank geen handel voor eigen rekening mag verrichten en slechts in zeer beperkte mate hedgefonds mag financieren en betrokken mag zijn bij private equity.

Een aan de huidige tijd aangepaste versie van de Glass-Steagall Act biedt — in tegenstelling tot het Vickers-rapport — mijns inziens wel goede

handvatten voor op ons land toegepaste wet- en regelgeving. Daarom zal ik in het vervolg van dit artikel nader ingaan op de vraag hoe de scheidslijnen tussen de verschillende bankactiviteiten zouden kunnen lopen.

HET MINIMALISEREN VAN RISICO'S

Er heerst in de maatschappij en bij de politiek een hoge mate van consensus over dat de diensten en producten die een bank aanbiedt ten dienste moeten staan van de klant en de samenleving. Dit geldt in ieder geval voor banken die systeemrelevant zijn en/of die onder dekking van het depositogarantiestelsel vallen. De risico's die een dergelijke bank bij het uitoefenen van haar taken onvermijdelijk loopt moeten tot hanteerbare proporties worden teruggebracht, op verantwoorde wijze worden beheerd en uiteindelijk worden gedragen door de vermogensverschaffers en niet door de belastingbetaler. Zie het kader op p. 11 voor een overzicht van de lijnen waarlangs de diensten en producten die een dergelijke bank zou moeten aanbieden, kunnen worden gedefinieerd.

Ten aanzien van de risico's die onherroepelijk samengaan met financiële transacties, zou een systeemrelevante bank de volgende grondhouding moeten aannemen:

- > De bank moet voorkomen dat onnodige risico's worden gelopen. Omdat een systeembank meer verantwoordelijkheden draagt dan een 'gewone' onderneming — waarmee wordt bedoeld dat een dergelijk bedrijf gewoon failliet kan gaan zonder grootschalige maatschappelijke impact — mag zij niet uitsluitend door winstmaximalisatie worden gedreven. Risicovolle, niet-klantgedreven activiteiten moeten niet worden aangeboden. Het beloningsbeleid moet goed bankierschap ondersteunen.
- > De bank moet de mogelijkheid hebben om de risico's die voortvloeien uit hun klantgedreven activiteiten te beheren, daarbij gebruikmakend van alle relevante instrumenten. Dit betekent bijvoorbeeld dat een bank

Hoe ziet een bank eruit die ten dienste staat van de klant en de samenleving?

- > Een dergelijke bank heeft als eerste taak om de meest basale financiële producten aan te bieden: het aantrekken van spaargeld, het verstrekken van leningen, het uitvoeren van het betalingsverkeer en het afwikkelen van effectentransacties.
- > Een dergelijke bank helpt klanten bij het beheer van risico's — denk bijvoorbeeld aan het beheren van valutarisico's voor importeurs en exporteurs en het beheersen van de gevolgen van schommelingen in de rente en/of grondstofprijzen. Deze risico's spelen een aanzienlijke rol in ons internationaal opererende bedrijfsleven. Daarom moeten banken ook afgeleide producten (derivaten), zoals rente- en valutawaps, kunnen aanbieden. Alleen met gebruikmaking van een langjarige renteruil kan een bank bijvoorbeeld een ziekenhuis of een MKB-ondernemer een veeljarige vaste rente bieden. Ook voor het beheer van hun eigen risico's, zoals het renterisico, hebben banken derivaten nodig. Zonder de mogelijkheid tot het aanbieden van derivaten wordt de stabiliteit van het stelsel als geheel fors geschaad.
- > Een dergelijke bank moet ook diensten aanbieden ten behoeve van het internationaal opererende bedrijfsleven. In Nederland is niet alleen het grootbedrijf internationaal georiënteerd, maar geldt dat ook voor aanzienlijke delen van het Midden- en Kleinbedrijf. Dit betekent dat Nederlandse bedrijven wereldwijd behoefte hebben aan krediet (in de meest uiteenlopende verschijningsvorm, waaronder leasing). Naast derivaten moeten diensten in alle relevante valuta kunnen worden geboden. Ook moeten wereldwijd betaaldiensten kunnen worden aangeboden. Uitgaande van voortschrijdende globalisering en een verdere verdieping van de Europese integratie zullen internationale diensten alleen maar belangrijker worden.
- > Een dergelijke bank moet ook het grootbedrijf en andere financiële instellingen bedienen. Het grotere bedrijfsleven trekt een niet onaanzienlijk deel van zijn financiering direct aan op de financiële markten en daarbij heeft het de ondersteuning nodig van grote banken.² Die ondersteuning betreft advisering en hulp bij de uitgifte van eigen vermogen en/of schuldpapier (inclusief het onderhouden van de markt in de uitgegeven effecten). Ook moeten grote banken in staat zijn om als tegenpartij op te treden voor andere financiële partijen, zoals kleine banken, verzekeraars en pensioenfondsen.
- > Een dergelijke bank moet de reguliere kredietverlening financieren en moet daarom in staat blijven om vreemd vermogen aan te trekken bij professionele partijen op de internationale geld- en kapitaalmarkten. Dat vereist maatwerk en de mogelijkheid om de secundaire markt in het zelf uitgegeven schuldpapier te kunnen onderhouden.
- > Een dergelijke bank moet aan vermogensadvies doen, maar niet per se aan het beheer van vermogen. Het geven van financieel advies is klantgedreven, draagt voor de bank zelf bij aan een vanuit stabiliteitsoogpunt wenselijke diversificatie van de inkomstenbronnen en werkt niet noemenswaardig verhogend op het risicoprofiel van de bank. Sommige banken hebben momenteel ook hun eigen vermogensbeheerder. Hoewel deze niet direct bijdraagt aan de financiële risico's die een bank loopt (het beleggingsrisico ligt immers bij de beleggers zelf) is deze situatie toch misschien minder wenselijk. Er kan sprake zijn van reputatieschade en het kan twijfel zaaien over de onafhankelijkheid van het beleggingsadvies. Daarom kan het feitelijke vermogensbeheer beter op afstand worden gezet of worden uitbesteed aan derden.
- > Een dergelijke bank heeft tot taak het beheren van de liquiditeiten, inclusief uitzettingen op de interbancaire geldmarkt.

renteswaps moet kunnen inzetten om haar renterisico te beperken.

- > De bank moet krachtige liquiditeits- en vermogensbuffers opbouwen om klappen op te vangen. Ten eerste zijn sterke buffers goed voor het vertrouwen, en hebben ze dus een preventieve werking. Ten tweede zijn ze nodig om in tijden van crisis de stress te doorstaan. Ten derde moet de bankbalans zo zijn vormgegeven dat, mocht het onverhoopt niet goed gaan, de belastingbetaler zo lang mogelijk buiten schot blijft.

Ten aanzien van de buffers moet onderscheid worden gemaakt tussen liquiditeits- en vermogensbuffers. Liquiditeit is nodig om uitstroom van spaargeld op te vangen. Naast het aanhouden van voldoende liquiditeiten van afdoende kwaliteit — dat wil zeggen kortlopend papier met de hoogste kredietwaardigheid, maar geen gestructureerde producten — vergt dit ook het inperken van de looptijdtransformatie (het meer in overeenstemming brengen van de looptijd van activa en passiva). Vermogensbuffers zijn bedoeld om verliezen op te vangen. Zowel wat betreft de liquiditeits- als vermogensbuffers biedt het vernieuwde toezichtkader (Basel III) voldoende handvatten en voldoende hoge eisen. Ook het beloningsbeleid en de governance worden in de nieuwe regelgeving adequaat geadresseerd.

Systeemrelevante banken zouden moeten worden verplicht om tot een nader te bepalen percentage van hun vreemd vermogen schuldinstrumenten uit te geven die in tijden van stress worden omgezet in risicodragend (eigen) vermogen (het zogeheten 'contingent capital', ofwel coco's).

12

INPERKEN EN AFSTOTEN VAN ACTIVITEITEN

Activiteiten van banken die uitsluitend dienen om de winstgevendheid te vergroten, maar die niet worden gedreven door het klantbelang, zouden niet onder de expliciete garantie van het depositogarantiestelsel en de impliciete garan-

tie van de overheid moeten vallen. Systeembanken zouden zich daarom niet meer bezig moeten houden met niet-klantgedreven activiteiten die een hoog (potentieel) rendement koppelen aan een hoog risico.

Dit betekent boven alles dat de handel in effecten uitsluitend voor eigen rekening dient te worden afgestoten. Dit verbod geldt uiteraard ook voor de handel voor eigen rekening in derivatie producten. Bij het beheer van de liquiditeiten dient de bank niet meer te beleggen in risicovolle instrumenten, zoals gestructureerde producten. Met deze twee ingrepen kan het risicoprofiel van een bank in principe aanmerkelijk worden verbeterd. Daarbij past dan wel de kanttekening dat de uitwerking in de praktijk weerbarstiger zal zijn dan het op het eerste gezicht lijkt. Bij elk product of elke dienst zal steeds weer de vraag moeten worden gesteld: wat is de toegevoegde waarde (voor klant en bank) en wat doet het met het risicoprofiel van de bank?

Verder moeten de financiële banden tussen banken en financiële partijen met een duidelijk hoger risicoprofiel zoveel mogelijk worden doorgeknipt. Zo zouden banken die onder het depositogarantiestelsel vallen, kunnen worden gedwongen om hun private equity-activiteiten beduidend in te perken of af te stoten. Waarbij overigens wel de kanttekening past dat private equity ook een rol speelt bij de financiering van de reële economie, en bijvoorbeeld voor innovatieve starters van levensbelang is. Als de rol van systeembanken hier vanuit stabiliteitsoogpunt wordt ingeperkt, moet dus op een andere manier in deze financieringsbehoefte worden voorzien. Ook het financieren van hedgefonds zou voor een systeembank niet meer moeten worden toegestaan. En het lijkt wijs dat banken die een eigen vermogensbeheerder kennen deze trachten te verkopen (zie kader).

Tot slot zou een halt moeten worden toegevoerd aan het 'cascaderen' van gestructureerde producten. Daarmee wordt bedoeld op het fenomeen dat gestructureerde producten (zoals collateralized debt obligations; CDO's) zelf weer

worden gestructureerd (CDO-square). Op deze wijze worden de onderliggende kasstromen volledig aan het oog onttrokken, wat deze producten tot uiterst risicovolle vehikels maakt. Leuk voor het casino, maar niet voor een degelijk bankwezen.

Het gebruik van securitisaties (het vermarkten van verstrekte leningen) moet daarentegen wel mogelijk blijven. Daarbij moet de leningverstrekker wel een substantieel ('premier') risico op de

De hebzucht van bankiers was niet wezenlijk anders dan die van de spaarders die hun geld massaal bij Icesave stalden

eigen balans houden. Het gebruik van securitisaties is zeer belangrijk om toegang tot bijvoorbeeld de Nederlandse markt voor hypotheekleningen laagdrempelig te houden. Dat bevordert de concurrentie en is in beginsel goed voor de consument.

REGELS VOOR FINANCIËLE PRODUCTEN

Het financiële stelsel is volop in beweging. Bij voortduring worden er nieuwe producten en diensten ontwikkeld, waarbij telkens weer de vraag zal rijzen of dergelijke producten wel of niet voldoen aan het criterium dat zij vooral het klantbelang dienen en of de risico's die daarbij horen voor een systeembank verantwoord zijn. Een bijkomende en zeer belangrijke vraag is daarbij welk product aan welke bank kan worden verkocht. Een zogeheten 'steepener' is bijvoorbeeld een product dat voor een professionele belegger met een grote portefeuille vastrentende leningen zeker waarde kan toevoegen, maar dat voor een niet-professionele belegger veel te risicovol kan zijn.

Een goed vormgegeven zorgplicht, die door banken goed wordt nageleefd en waarop tevens een degelijk toezicht wordt gehouden is dus van

groot belang. In dit kader kan worden overwogen een raad in te stellen, te bemannen door toezichthouders, bankiers en onafhankelijke financieel specialisten, die bindende regels uitbrengt ten aanzien van zowel de nieuwe als de bestaande producten en diensten die een systeembank mag voeren. Ook moet deze raad regels uitvaardigen ten aanzien van de vraag aan welke klanten welke producten en diensten mogen worden aangeboden. Deze laatste regels moeten uiteraard voor alle banken gelden.

DE MACHT VAN HEBZUCHT

Het is duidelijk dat met de opgesomde maatregelen en een krachtdadig optreden van de toezichthouders een groot aantal van de debacles van de jongste jaren voorkomen hadden kunnen worden. De discussie omtrent het afsplitsen van risicovolle activiteiten van systeemrelevante banken en/of banken die onder het depositogarantiestelsel vallen, moet uiteraard in een bredere context worden gezien. Want er worden al veel meer maatregelen getroffen, waaronder invoering van het nieuwe toezichtkader Basel III. Dit nieuwe kader behelst onder meer aanmerkelijke hogere solvabiliteitsvereisten en een vermindering van de looptijdtransformatie (banken moeten de looptijd van hun uitzettingen en hun funding meer met elkaar in overeenstemming brengen). Ook de lopende discussie over de beloningsstructuur zal uiteindelijk leiden tot beloningsstructuren die minder prikkels zullen bevatten die risicovol gedrag in de hand werken. Dit alles tezamen zal zeker bijdragen aan een stabielere bankwezen.

Toch past nog een waarschuwing. Hoewel banken een grote rol hebben gespeeld bij het ontstaan en uit de hand lopen van de crisis, vormden zij zeker niet de enige oorzaak. De hebzucht van bankiers was niet wezenlijk anders dan die van de spaarders die, aangemoedigd door de consumentenbond en dergelijke organisaties, hun spaargeld massaal voor een kwartje meer naar de dubieuze bank Icesave brachten. Of de beleggers die, aangetrokken

door voorgespiegelde volstrekt onrealistische megarendementen hun geld in diverse zogeheten ‘vermogensversnellers’ hebben gestopt. En dan hebben we het nog niet gehad over de

aandeelhouders van Fortis die als lemmingen hun bestuur achterna renden de financiële afgrond in. Hebzucht is een groot maatschappelijk probleem dat nog lang niet is opgelost.

Literatuur

- Boonstra, W.W. (2011), ‘Hoe verder met het bankwezen? Wat kunnen banken, toezichthouders en politici leren uit de crisis?’, in Becker, F., M. Hurenkamp en P. Kalma (red.), *Lessen uit de crash. Een antwoord op de financiële crisis*, Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam 2012.
- Independent Commission on Banking (Vickers, 2011), *Final report*, September 2011
- Dodd-Frank Act *Wall Street Reform and Consumer Protection Act*, January 2010.

Noten

- 1 Vickers (2011), Dodd-Frank Act (2010).
- 2 Merk op dat deze ondersteuning ook door zakenbanken kan worden gedaan. Maar dan moeten er wel genoeg aanwezig zijn om een concurrerende markt voor zakenbankieren te kunnen bewerkstelligen.